

Kiedy płatnik składek ZUS może być obciążony zwrotem świadczeń - wyrok Sądu Najwyższego Aleksander Adamus, [radca prawny Kraków](#), Rödl & Partner

W przypadku świadczenia przyznanego lub wypłaconego przez organ rentowy bez podstawy prawnej może dojść do konieczności jego zwrotu jako nienależnego. Powodem może być przekazanie przez płatnika lub inny podmiot, nieprawdziwych danych mających wpływ na samo prawo lub wysokość sumy. Płatnik składek może być obciążony zwrotem, gdy przekazał organowi nieprawdziwe dane stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Jest to, wymagający stwierdzenia winy, czyn niedozwolony.

Tak orzekł Sąd Najwyższy w wyroku I UK 186/16 z 16 maja 2017 r.

W maju 2013 r. zlecono płatnikowi składek wykonanie projektów, które zrealizowano po konsultacjach poprzedzających realizację. Brała w nich udział zainteresowana, której płatnik powierzył na podstawie umowy o pracę wykonanie projektów w październiku 2013 r. Zainteresowana otrzymała od płatnika wynagrodzenie oraz znaczną nagrodę uznaniową. Zgodnie z przedłożonym przez płatnika 9 stycznia 2014 r. zaświadczeniem na druku ZUS Z-3, organ wypłacił na rzecz zainteresowanej przypadające po sobie od grudnia 2013 r. zasiłki: chorobowy i macierzyński. Kwota została obliczona w oparciu o wynagrodzenie określone w umowie o pracę oraz nagrodę uznaniową. W marcu 2014 r. organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające odnośnie okresu, za który została wypłacona nagroda. Decyzją z 11 sierpnia 2014 r. organ rentowy zobowiązał płatnika do zwrotu nienależnie wypłaconych zasiłków. Przyjęta pierwotnie podstawa wymiaru była wadliwa, a powstała różnica w wysokości wypłaconych świadczeń podlegała zwrotowi.

W odwołaniu płatnik podniósł, że wypłacił zainteresowanej wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, ustalając jego podstawę w oparciu o zarobki ustalone w umowie o pracę za październik 2013 r., uwzględniając wypłaconą nagrodę uznaniową. Regulamin nagród nie określał, za jaki okres nagroda jest przyznawana. Wskazywał jedynie, że premia nie przysługuje za dni niezdolności do pracy. Sąd rejonowy zmienił zaskarżoną decyzję stwierdzając, że płatnik nie był zobowiązany do zwrotu wypłaconych zasiłków, a zaświadczenie ZUS Z-3 było prawidłowe. Sąd uznał za przekonujące wyjaśnienia płatnika, wedle których od maja do października 2013 r. prowadził on projekty, a przez wskazany okres rozumiał czas, w którym mówiło się o nich, a nie realizowało.

Na skutek apelacji ZUS, sąd okręgowy uznał, iż płatnik składając zaświadczenie podał nieprawdziwe dane dotyczące nagrody uznaniowej. Zdaniem sądu, nagrodę przyznano zainteresowanej za pracę nad projektami od maja do października 2013 r. Od maja płatnik i zainteresowana brali wspólnie udział w spotkaniach dotyczących projektów. W ocenie sądu nie było możliwe, by zainteresowana wykonała ogrom pracy w jednym miesiącu. Kwota nagrody uznaniowej budziła duże wątpliwości, a zaświadczenie zostało według sądu wystawione w celu uzyskania świadczeń w zawyżonej wysokości.

Skargę kasacyjną wniósł płatnik, a Sąd Najwyższy uznał, iż zasługuje ona na uwzględnienie. Zaświadczenie zostało złożone celem wypłaty zasiłku w grudniu 2013 r., tymczasem postępowanie wyjaśniające dotyczące nagrody organ rentowy wszczął dopiero po tym, gdy ustalił już kwotę zasiłku.

SN zwrócił uwagę, iż ZUS powinien rozważyć, czy dane w przedłożonych mu dokumentach wystarczają do podjęcia decyzji. W razie wątpliwości powinien zażądać dostarczenia brakujących materiałów, bądź rozwiać wątpliwości wynikające z analizy zawartych w nich informacji. Takich czynności wyjaśniających ZUS nie podjął na czas.

Zdaniem SN, nie można zarzucić skarżącemu przekazania nieprawdziwych danych. Można było je ewentualnie potraktować jako "niekompletne". Oceny takiej należy dokonywać przez pryzmat obowiązującego u płatnika regulaminu wynagradzania. Nie wynikało z niego za jaki okres przyznawana jest pracownikowi nagroda. Przyznanie jej zależało wyłącznie od uznania pracodawcy. ZUS nie mógł przypisać skarżącemu zawinionego działania ani rażącego niedbalstwa. SN podkreślił również, że organ rentowy nie jest zwolniony z obowiązku weryfikacji danych zawartych w przekazywanych mu zaświadczeniach, jeżeli budzą jego wątpliwości. SN stanął na stanowisku, że

pobranie nienależnych świadczeń spowodowane było błędem pracodawcy i organu rentowego, zatem nie można było żądać od płatnika zwrotu ich wartości.

KOMENTARZ EKSPERTA

ALEKSANDER ADAMUS SENIOR ASSOCIATE, RADCA PRAWNY W KRAKOWSKIM BIURZE RÖDL & PARTNER

Komentowany wyrok dotyczy problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Zgodnie z regułą, wyrażoną w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (u.s.u.s.), osoba która uzyskała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu. Jeżeli pobranie takich świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, obowiązek ich zwrotu obciąża osobę przekazującą takie informacje. SN uznał, iż odpowiedzialność płatnika składek z tytułu naprawienia szkody wyrządzonej wskutek podania organowi rentowemu nieprawdziwych danych i doprowadzenia do wypłaty nienależnego świadczenia jest odpowiedzialnością deliktową, opartą na winie sprawcy. Należy zgodzić się z tym poglądem. Kluczowym zagadnieniem było stwierdzenie, co oznacza przekazanie przez płatnika „nieprawdziwych” danych w rozumieniu art. 84 ust. 6 u.s.o.s. SN powołał się na linię orzeczniczą, zgodnie z którą, czym innym jest przekazanie danych nieprawdziwych a czym innym – informacji niekompletnych lub nieprawidłowych (wyrok SN z 6 września 2012 r., sygn. akt II UK 39/12, wydany na gruncie ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, gdzie również istotny charakter ma odróżnienie danych nieprawidłowych od nieprawdziwych). Dane dostarczone przez płatnika nie miały charakteru nieprawdziwych. Można było je co najwyżej, po weryfikacji, uznać za niekompletne. Analizy tej organ jednak nie przeprowadził w odpowiednim czasie. Stąd, ponieważ organ nie podjął czynności wyjaśniających, skarga kasacyjna płatnika została słusznie uwzględniona. Zaniechanie to stanowiło w pewnym sensie współprzyczynienie się organu.

Źródło: <https://www.rp.pl/ZUS/310179978-Kiedy-platnik-skladek-ZUS-moze-byc-obciazony-zwrotem-swiadczen---wyrok-Sadu-Najwyzszego.html?cid>